TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. lapkričio 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimas – Direktyva 2008/115/EB – 3 straipsnio 2 punktas – Sąvoka „neteisėtas buvimas šalyje“ – Direktyva 2013/32/ES – Tarptautinės apsaugos prašytojas – 9 straipsnio 1 dalis – Teisė likti valstybėje narėje prašymo nagrinėjimo metu – Sprendimas grąžinti, priimtas prieš priimant pirmosios instancijos sprendimą atmesti tarptautinės apsaugos prašymą“

Byloje C-257/22

dėl *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas, Čekijos Respublika) 2022 m. vasario 28 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. balandžio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

CD

prieš

Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor azylové a migrační politiky

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas Z. Csehi, penktosios kolegijos pirmininkas E. Regan (pranešėjas) ir teisėjas D. Gratsias,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos A. Edelmannová, M. Smolek ir J. Vláčil,

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Azéma, A. Katsimerou ir M. Salyková,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

* Proceso kalba: čekų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 4 straipsnio 2 ir 3 dalių ir 5 straipsnio, siejamų su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 2 straipsniu, 4 straipsniu ir 19 straipsnio 2 dalimi, išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Alžyro piliečio CD ir *Ministerstvo vnitra České republiky, odbor azylové a migrační politiky* (Čekijos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Prieglobsčio ir migracijos politikos tarnyba, toliau – Vidaus reikalų ministerija) ginčą dėl *Ředitelství služby cizinecké policie* (Užsieniečių reikalų policijos tarnybos direkcija, toliau – Užsieniečių reikalų policijos direkcija) priimto sprendimo grąžinti šį užsienietį (toliau – nagrinėjamas sprendimas grąžinti).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2008/115

3 Direktyvos 2008/115 9 ir 12 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(9) Pagal 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvą 2005/85/EB, nustatančią būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse [(OL L 326, 2005, p. 13)], trečiosios šalies pilietis, paprašęs prieglobsčio valstybėje narėje, neturėtų būti laikomas neteisėtai tos valstybės narės teritorijoje esančiu piliečiu, kol neįsigaliojo sprendimas nepatenkinti prašymo arba sprendimas, kuriuo jis netenka teisės likti šalyje kaip prieglobsčio siekiantis asmuo.

<…>

(12) Turėtų būti atsižvelgta į nelegaliai [šalyje] esančių trečiųjų šalių piliečių, kurie dar negali būti išsiųsti, padėtį. Jų minimalių poreikių tenkinimo sąlygos turėtų būti apibrėžtos pagal nacionalinės teisės aktus. Siekdami įrodyti savo specifinę padėtį administracinės kontrolės ar patikrinimų atveju, šie asmenys turėtų gauti jų situacijos raštišką patvirtinimą. Valstybės narės turėtų galėti savo nuožiūra nustatyti raštiško patvirtinimo formą ir formatą, ir taip pat turėtų galėti jį įtraukti į pagal šią direktyvą priimamus sprendimus, susijusius su grąžinimu.“

4 Direktyvos 2008/115 2 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje.“

5 Šios direktyvos 3 straipsnio „Sąvokų apibrėžtys“ 2 ir 4 punktuose nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

2) „neteisėtas buvimas [šalyje]“ – trečiosios šalies piliečio, kuris neatitinka arba nebeatitinka [2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 105, 2006, p. 1),] 5 straipsnyje nustatytų atvykimo sąlygų ar kitų atvykimo, buvimo ar gyvenimo toje valstybėje narėje sąlygų, buvimas valstybės narės teritorijoje;

<…>

4) „sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas [šalyje] yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti;

<…>“

6 Šios direktyvos 5 straipsnyje „Negrąžinimas, vaiko interesai, šeimos gyvenimas ir sveikatos būklė“, be kita ko, nustatyta, kad įgyvendindamos šią direktyvą valstybės narės turi laikytis negrąžinimo principo.

7 Direktyvos 2008/115 6 straipsnio „Sprendimas grąžinti“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, nepažeisdamos 2–5 dalyse nurodytų išimčių.“

Direktyva 2013/32/ES

8 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60) 9 straipsnio „Teisė likti valstybėje narėje prašymo nagrinėjimo metu“ 1 dalyje nustatyta:

„Tik taikant šią tvarką prašytojams leidžiama likti valstybėje narėje, kol sprendžiančioji institucija priima sprendimą pagal pirmosios instancijos procedūras, nustatytas III skyriuje. Ta teisė likti [valstybėje narėje] nesuteikia teisės į leidimą gyventi šalyje.“

9 Direktyvos 2013/32 36 straipsnyje „Saugios kilmės šalies koncepcija“ nustatyta:

„1. Trečioji šalis, pagal šią direktyvą priskirta prie saugių kilmės šalių, po atskiro prašymo nagrinėjimo gali būti laikoma saugia kilmės šalimi konkrečiam prašytojui, tik jeigu:

a) jis turi tos šalies pilietybę arba

b) jis yra asmuo be pilietybės ir anksčiau nuolat gyveno toje šalyje;

ir [jeigu prašytojas] nepateikė rimtų priežasčių, kad šalis nebūtų laikoma saugia kilmės šalimi jo konkrečiomis aplinkybėmis ir dėl jo priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal [2011 m.

gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9)].

2. Valstybės narės nacionalinės teisės aktuose nustato papildomas saugios kilmės šalies koncepcijos taikymo taisykles ir reikalavimus.“

10 Šios direktyvos 37 straipsnyje „Nacionalinis trečiųjų šalių priskyrimas prie saugių kilmės šalių“ numatyta:

„1. Tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo tikslais valstybės narės gali palikti galioti arba priimti naujus teisės aktus, kuriais pagal I priedą būtų numatytas nacionalinis priskyrimas prie saugių kilmės šalių.

2. Valstybės narės reguliariai peržiūri padėtį trečiosiose šalyse, pagal šį straipsnį priskirtose prie saugių kilmės šalių.

<…>“

Čekijos teisė

11 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů* (Įstatymas Nr. 326/1999 dėl užsieniečių buvimo Čekijos Respublikos teritorijoje, kuriuo iš dalies keičiami kai kurie kiti įstatymai; toliau – Įstatymas dėl užsieniečių buvimo šalyje) 120a straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta:

„Priimdama sprendimą dėl išsiuntimo administracine tvarka pagal 119 ir 120 straipsnius policija privalo kreiptis į ministeriją dėl privalomos nuomonės, ar užsienietis gali būti išsiųstas (179 straipsnis); ši pareiga netaikoma

<…>

b) jeigu užsienietis atvyko iš saugios kilmės šalies, kaip tai suprantama pagal kitą teisės nuostatą, ir nenurodė aplinkybių, patvirtinančių, kad jam gali kilti realus pavojus, kaip jis suprantamas pagal 179 straipsnį.

<…>“

12 Įstatymo dėl užsieniečių buvimo šalyje 179 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Užsieniečio išsiuntimas iš šalies teritorijos neįmanomas, jei pagrįstai baiminamasi, kad, išsiuntus jį į valstybę, kurios pilietis jis yra, arba, jeigu jis yra asmuo be pilietybės, – į jo paskutinės nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę, jam kils realus pavojus.

2. Pagal šį įstatymą realus pavojus suprantamas kaip grąžinimas pažeidžiant [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK)] 3 straipsnį.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

13 2021 m. rugsėjo 30 d. pareiškėjas pagrindinėje byloje, Alžyro pilietis, atvyko į trečiųjų šalių piliečių sulaikymo centrą ir jame pateikė tarptautinės apsaugos prašymą. Kadangi Čekijos teritorijoje jis gyveno neturėdamas nei galiojančio leidimo gyventi šalyje, nei galiojančio kelionės dokumento, 2021 m. spalio 8 d. policija pradėjo jo išsiuntimo iš šalies administracine tvarka procedūrą.

14 Per apklausą pareiškėjas pagrindinėje byloje tvirtino, kad Alžyras nėra saugi šalis ir kad, be kita ko, šios valstybės valdžios institucijos negali apsaugoti savo piliečių. Jis nurodė, kad muštynių, kuriose jis tapo žmogžudystės liudininku, aukos šeima jam grasina mirtimi. Jis tvirtino, kad, nors Alžyro teismas jį pripažino nekaltu, bijodamas šių grasinimų jis negalėjo būti namuose dieną ir turėdavo laukti nakties, kad galėtų grįžti namo.

15 2021 m. spalio 12 d. priimtu nagrinėjamu sprendimu grąžinti Užsieniečių reikalų policijos direkcija nurodė išsiųsti pareiškėją pagrindinėje byloje iš šalies administracine tvarka ir nustatė vienų metų laikotarpį, per kurį jam neleidžiama atvykti į valstybių narių teritoriją.

16 Užsieniečių reikalų policijos direkcija nusprendė, kad nėra priežasčių, dėl kurių pareiškėjas pagrindinėje byloje negalėtų būti išsiųstas iš Čekijos teritorijos, nes nėra pagrįstų nuogąstavimų, kad kilmės šalyje jam kils realus pavojus, kaip tai suprantama pagal Įstatymo dėl užsieniečių buvimo šalyje 179 straipsnio 1 ir 2 dalis.

17 Šiuo klausimu Užsieniečių reikalų policijos direkcija konstatavo, kad Alžyras yra įtrauktas į pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců* (Nutarimas Nr. 328/2015, kuriuo įgyvendinamas Prieglobsčio įstatymas ir Įstatymas Nr. 221/2003 dėl laikinos užsieniečių apsaugos; toliau – Nutarimas Nr. 328/2015) pateiktą sąrašą.

18 2021 m. gruodžio 6 d. sprendimu Vidaus reikalų ministerija atmetė pareiškėjo pagrindinėje byloje administracinį skundą dėl nagrinėjamo sprendimo grąžinti, todėl pareiškėjas kreipėsi į *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas, Čekijos Respublika), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą. Šiame teisme jis, be kita ko, tvirtino, kad šis sprendimas grindžiamas bendrais teiginiais, susijusiais su tuo, kad pagal Nutarimą Nr. 328/2015 Alžyras yra saugi kilmės šalis, nors jo situacija turėjo būti įvertinta individualiai.

19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar siekiant įvertinti, ar dėl trečiosios šalies piliečio priimtu sprendimu grąžinti pažeidžiamas negrąžinimo principas, pagal Sąjungos teisę valstybei narei draudžiama, pirma, pagal Direktyvoje 2008/115 numatytą neteisėtai šalyje esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo tvarką taikyti Direktyvos 2013/32 36 straipsnyje numatytą sąvoką „saugi kilmės šalis“, ir, antra, aiškinti šį negrąžinimo principą kaip susijusį tik su netinkamo elgesio draudimu.

20 Dėl sąvokos „saugi kilmės šalis“ prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, nors jos nėra Direktyvoje 2008/115, jos vartojimas vykstant grąžinimo procedūrai lemia paprastesnę procedūrą policijoje, nes ši atleidžiama nuo pareigos konkrečiai įvertinti, ar konkrečiu grąžinto trečiosios šalies piliečio atveju kyla pavojus, kad paskirties šalyje bus pažeistas negrąžinimo principas. Vis dėlto dėl šios sąvokos vartojimo atitinkamas trečiosios šalies pilietis atsidurtų sudėtingesnėje padėtyje, nes privalėtų paneigti prezumpciją, kad jo kilmės šalis yra saugi.

21 Dėl negrąžinimo principo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad pagal Chartijos 19 straipsnio 2 dalį ir EŽTK 3 straipsnį, kaip jie išaiškinti Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje, šiam principui suteikiama platesnė taikymo sritis, nei numatyta Įstatymo dėl užsieniečių buvimo šalyje 179 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią ši taikymo sritis apribojama netinkamo elgesio draudimu.

22 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Čekijos Respublika neįvykdė jai pagal Direktyvos 2013/32 37 straipsnio 2 dalį tenkančios pareigos reguliariai nagrinėti situaciją trečiosiose šalyse, pagal šį straipsnį priskirtose prie saugių kilmės šalių. Taigi, anot jo, visų pirma kyla klausimas, ar, praėjus ketveriems metams nuo šaltinių, kuriais buvo grindžiamas Alžyro priskyrimas prie saugių kilmės šalių, paskelbimo ir trejiems metams po šios šalies nurodymo Nutarime Nr. 328/2015, išvada dėl Alžyro saugumo išlieka pagrįsta.

23 Tokiomis aplinkybėmis *Krajský soud v Brně* (Brno apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2008/115] 4 straipsnio 2 ir 3 dalys ir 5 straipsnis *in fine*, siejami su [Chartijos] 2 straipsniu, 4 straipsniu ir 19 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinami taip, kad vertinant, ar sprendimas grąžinti pagal Direktyvos [2008/115] 6 straipsnį lemia negrąžinimo principo pažeidimą, ar ne, pagal juos neleidžiama taikyti saugios kilmės šalies sąvokos pagal [Direktyvos 2013/32] 36 ir 37 straipsnius kartu su susiaurinta negrąžinimo principo apibrėžtimi, apimančia tik netinkamo elgesio uždraudimą, kaip jis suprantamas pagal [Chartijos] 4 straipsnį ir [EŽTK] 3 straipsnį?“

Dėl prejudicinio klausimo

24 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 4 straipsnio 2 ir 3 dalys ir 5 straipsnis, siejami su Chartijos 2 straipsniu, 4 straipsniu ir 19 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinami taip, kad pagal negrąžinimo principą draudžiama priimti sprendimą grąžinti trečiosios šalies pilietį, neteisėtai esantį valstybės narės teritorijoje, kai šis pilietis tos valstybės narės valdžios institucijoms nurodo, kad jo kilmės šalyje privatūs asmenys kelia grėsmę jo gyvybei, ir ar tokia valstybė narė gali remtis sąvoka „saugi kilmės šalis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2013/32 36 ir 37 straipsnius, siekdama įvertinti, ar tokiomis aplinkybėmis gali būti pažeistas šis principas.

25 Savo rašytinėse pastabose Europos Komisija išreiškė abejonių dėl šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo. Konkrečiai kalbant, ji pažymėjo, kad iš nacionalinės bylos medžiagos matyti, jog prieš pradėdamos išsiuntimo procedūrą kompetentingos institucijos nenagrinėjo tarptautinės apsaugos prašymo, todėl nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis perkeliama Direktyva 2008/115, nagrinėjamu atveju visai neturėjo būti taikomos. Komisija taip pat pažymėjo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pateiktame skunde dėl nagrinėjamo sprendimo grąžinti pareiškėjas, be kita ko, teigė, kad jo atžvilgiu buvo nepagrįstai pradėta išsiuntimo procedūra, nors jo tarptautinės apsaugos prašymas dar nebuvo išnagrinėtas.

26 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2021 m. rugsėjo 30 d. pareiškėjas pagrindinėje byloje pateikė Čekijos Respublikai tarptautinės apsaugos prašymą ir kad 2021 m. spalio 12 d. Užsieniečių reikalų policijos direkcija priėmė nagrinėjamą sprendimą jį grąžinti kartu su draudimu atvykti.

27 2023 m. sausio 26 d. ir kovo 1 d. Teisingumo Teismui pateikus du prašymus pateikti informacijos, grindžiamus Teisingumo Teismo procedūros reglamento 62 straipsnio 1 dalimi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, patvirtino, kad, pirma, 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimu Vidaus reikalų ministerija atmetė pareiškėjo pagrindinėje byloje tarptautinės apsaugos prašymą ir, antra, skunde dėl nagrinėjamo sprendimo grąžinti šis pareiškėjas, be kita ko, teigė, kad, atsižvelgiant į jo tarptautinės apsaugos prašymą, jam neturėjo būti taikoma išsiuntimo procedūra.

28 Šiuo klausimu primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytą teisinį pagrindą ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neturi tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo pateiktą prašymą, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku arba jeigu problema hipotetinė (2023 m. sausio 12 d. Sprendimo *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, C-132/21, EU:C:2023:2, 24 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

29 Nagrinėjamu atveju Užsieniečių reikalų policijos direkcija priėmė sprendimą grąžinti pareiškėją pagrindinėje byloje. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja ginčą, kurio dalykas yra šio sprendimo teisėtumas, o pateiktas klausimas susijęs su direktyvos 2008/115 ir 2013/32 nuostatų, kurios reikšmingos atsižvelgiant į minėto sprendimo neteisėtumo pagrindus, kuriais, kaip nurodyta nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, remiasi pareiškėjas pagrindinėje byloje, išaiškinimu. Taigi iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos aiškiai nematyti, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku arba kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškelta problema yra hipotetinė.

30 Taigi, priešingai, nei teigia Komisija, pateiktas klausimas nėra nepriimtinas.

31 Vis dėlto pagal suformuotą jurisprudenciją, vykstant nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai pagal SESV 267 straipsnį, Teisingumo Teismas turi pateikti nacionaliniam teismui visapusį Sąjungos teisės aiškinimą, kuris būtų naudingas priimant sprendimą to teismo nagrinėjamoje byloje, neatsižvelgiant į tai, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai užsimena savo pateiktame klausime (2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Aviva*, C-605/15, EU:C:2017:718, 21 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Nagrinėjamu atveju pagal šią jurisprudenciją pirmiausia reikia išnagrinėti klausimą dėl pačios Direktyvos 2008/115 taikymo tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kai sprendimas grąžinti priimamas prieš priimant pirmosios instancijos sprendimą atmesti tarptautinės apsaugos prašymą.

33 Pirmiausia pažymėtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas įpareigojimas išvykti iš šalies yra „sprendimas grąžinti“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 4 punktą, t. y. administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas šalyje yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti.

34 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad ji taikoma trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje. Kalbant konkrečiai apie sprendimus grąžinti, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės priima sprendimą grąžinti dėl kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje.

35 Siekiant nustatyti, ar sprendimas grąžinti trečiosios šalies pilietį gali būti priimtas laikotarpiu nuo jo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo iki tol, kol bus priimtas pirmosios instancijos sprendimas dėl šio prašymo, reikia išnagrinėti, ar toks pilietis šiuo laikotarpiu šalyje yra neteisėtai, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2008/115 (pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 38 punktą).

36 Šiuo klausimu iš pačios šios direktyvos 3 straipsnio 2 punkte pateiktos sąvokos „neteisėtas buvimas [šalyje]“ apibrėžties matyti, kad bet kuris trečiosios šalies pilietis, kuris yra valstybės narės teritorijoje, bet neatitinka atvykimo į ją, buvimo ar gyvenimo joje sąlygų, vien dėl šios aplinkybės toje valstybėje narėje yra neteisėtai (2018 m. birželio 19 d. Sprendimas *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

37 Vis dėlto pagal Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 1 dalį tarptautinės apsaugos prašytojui leidžiama likti valstybės narės, kurioje jis pateikė šį prašymą, teritorijoje tik šios procedūros tikslais, kol pirmojoje instancijoje bus priimtas sprendimas atmesti šį prašymą. Nors ši teisė likti valstybės narės teritorijoje nesuteikia, kaip aiškiai nurodyta šioje nuostatoje, teisės į leidimą gyventi toje valstybėje narėje, be kita ko, iš Direktyvos 2008/115 9 konstatuojamosios dalies matyti, kad minėta teisė likti sudaro kliūčių tarptautinės apsaugos prašytojo buvimą šalyje laikyti „neteisėtu“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, laikotarpiu nuo jo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo iki tol, kol pirmojoje instancijoje bus priimtas sprendimas dėl šio prašymo (šiuo klausimu žr. 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija (Prieglobsčio prašytojams teikiamos pagalbos kriminalizavimas)*, C-821/19, EU:C:2021:930, 137 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

38 Kaip aiškiai matyti iš Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 1 dalies formuluotės, šioje nuostatoje numatyta tarptautinės apsaugos prašytojo teisė likti valstybėje narėje, kurioje jis pateikė šį prašymą, pasibaigia, kai šios valstybės narės kompetentingos institucijos pirmojoje instancijoje priima sprendimą atmesti šį prašymą. Jeigu šis prašytojas neturi teisės ar leidimo gyventi šalyje pagal kitą teisinį pagrindą, be kita ko, pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 4 dalį, dėl kurio prašytojas, kurio prašymas buvo atmestas, atitiktų atvykimo į valstybę narę, buvimo ar gyvenimo joje sąlygas, šis sprendimas atmesti reiškia, kad jį priėmus šis prašytojas nebetenkina tų sąlygų, todėl jo buvimas šalyje tampa neteisėtas (pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 41 punktą).

39 Taigi, atsižvelgiant į tai, kad laikotarpiu nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo iki tol, kol dėl jo pirmojoje instancijoje bus priimtas sprendimas, leidimas likti šalyje reiškia, kad prašytojas šalyje yra teisėtai, vadinasi, jam netaikoma Direktyva 2008/115, todėl per šį laikotarpį negali būti priimtas sprendimas jį grąžinti (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 46, 58 ir 59 punktus).

40 Ir atvirkščiai, iškart po to, kai atmetamas tarptautinės apsaugos prašymas, arba kartu su šiuo atmetimu tame pačiame administraciniame akte gali būti priimtas ir sprendimas grąžinti atitinkamą asmenį (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 59 punktą).

41 Vis dėlto iš to, kas išdėstyta šio sprendimo 33–40 punktuose, negalima daryti išvados, kad tuo atveju, kai sprendimu grąžinti siekiama išsiųsti trečiosios šalies pilietį dėl jo neteisėto buvimo šalyje dar prieš tai, kai jis pateikia tarptautinės apsaugos prašymą, ši aplinkybė pateisina tai, kad

kompetentinga valstybės narės institucija, kuriai šis trečiosios šalies pilietis pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, galėtų priimti tokį sprendimą grąžinti po to, kai buvo pateiktas šis prašymas, tačiau prieš priimant dėl jo sprendimą pirmojoje instancijoje.

42 Tiesa, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad iš Direktyvos 2008/115 12 konstatuojamosios dalies matyti, jog ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, kuriems, nors jie šalyje yra neteisėtai, leidžiama teisėtai likti atitinkamos valstybės narės teritorijoje, jeigu jie dar negali būti išsiųsti. Vis dėlto, kaip matyti iš šio sprendimo 37 punkto, Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 1 dalis, siejama su Direktyvos 2008/115 9 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinama taip, kad tarptautinės apsaugos prašytojo teisė likti atitinkamos valstybės narės teritorijoje laikotarpiu nuo prašymo pateikimo iki tol, kol dėl jo bus priimtas sprendimas pirmojoje instancijoje, yra kliūtis per šį laikotarpį suinteresuotojo asmens buvimą šalyje laikyti „neteisėtu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2008/115 (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 46 ir 47 punktus). Šiuo aspektu neturi reikšmės tai, kad sprendimas grąžinti yra susijęs su laikotarpiu, kuriuo šis prašytojas atitinkamos valstybės narės teritorijoje buvo neteisėtai prieš pateikdamas tarptautinės apsaugos prašymą.

43 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 33–42 punktuose, nereikia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, ar pagal Sąjungos teisės nuostatas, visų pirma šio sprendimo 24 punkte nurodytas Direktyvos 2008/115 nuostatas, draudžiama priimti sprendimą grąžinti trečiosios šalies pilietį, neteisėtai esantį valstybės narės teritorijoje, tame pačiame šio sprendimo punkte nurodytomis aplinkybėmis, ir ar ši valstybė narė gali remtis sąvoka „saugi kilmės šalis“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2013/32 36 ir 37 straipsnius, siekdama įvertinti, ar priėmus tokį sprendimą bus pažeistas negrąžinimo principas.

44 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2008/115 2 straipsnio 1 dalis ir 3 straipsnio 2 punktas, siejami su šios direktyvos 9 konstatuojamąja dalimi ir Direktyvos 2013/32 9 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama priimti sprendimą grąžinti trečiosios šalies pilietį pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalį po to, kai jis pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, tačiau prieš priimant sprendimą dėl šio prašymo pirmojoje instancijoje, neatsižvelgiant į tame sprendime grąžinti nurodytą gyvenimo šalyje laikotarpį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 2 straipsnio 1 dalis ir 3 straipsnio 2 punktas, siejami su šios direktyvos 9 konstatuojamąja dalimi ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos 9 straipsnio 1 dalimi,

turi būti aiškinami taip:

pagal juos draudžiama priimti sprendimą grąžinti trečiosios šalies pilietį pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalį po to, kai jis pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, tačiau prieš priimant sprendimą dėl šio prašymo pirmojoje instancijoje, neatsižvelgiant į tame sprendime grąžinti nurodytą gyvenimo šalyje laikotarpį.

Parašai.